

Herenthout

een stoet van mensen

INFOKRANT OMGEVING FEBRUARI 2022

Beste inwoner van Herenthout,

De thema's Klimaat en Milieu zijn actueler dan ooit. Als we willen verzekeren dat onze kinderen en kleinkinderen een even goed en gezond leven kunnen leiden als ons, dan kunnen we onze kop niet langer in het zand steken. Enkel roepen naar de beleidsmakers op het hoogste niveau zonder zelf in de spiegel te kijken, kan niet meer. We staan samen voor heel wat uitdagingen en vele van die uitdagingen beginnen bij onszelf. Lokaal omgevingsbeleid is dus niet slechts een druppel op een hete plaat, maar een essentiële bijdrage aan het verzekeren van de toekomst voor ons allen.

In 2019 werd er dan ook niet getwijfeld om het 'Burgemeestersconvenant 2030 voor klimaat en energie' te ondertekenen. De ondertekening betekende het engagement voor de opmaak van een lokaal energie- en klimaatactieplan binnen twee jaar na ondertekening. Op 5 juli 2021 volgde de officiële en unanieme goedkeuring van dit plan op de gemeenteraad.

Als we spreken over het departement Omgeving, dan hebben we het over ruimtelijke ordening, leefmilieu, wonen, maar ook over mobiliteit. Het ene kan niet geïsoleerd van het andere bekeken worden. Uiteraard zijn dit thema's waarover meningen vaak verdeeld zijn, belangen anders liggen en ambities verschillend kunnen zijn. Met deze publicatie willen we dan ook duiding geven over de beleidskeuzes die we maken, waarom we ze maken en op die manier u overtuigen om ook een steentje bij te dragen.

Ook al zijn we een relatief kleine gemeente, onze ambities voor de toekomst zijn groot! We vertrouwen er op u met deze communicatie te overtuigen van het belang van een goed omgevingsbeleid en iedereen te inspireren voor de toekomst.

Namens het ganse bestuur wensen wij u veel leesplezier,

Stefanie Vrins
Schepen Ruimtelijke Ordening

Willy Torfs
Schepen Leefmilieu

p. 2

BGO Richtlijnen
Kernversterking

p. 7

Waarom is ontharden en
vergroenen zo belangrijk?

p. 10

Vergroeningsproject
Site Serneels

BGO Richtlijnen Kernversterking

Tijdens de gemeenteraad van 6 september 2021 werd de nota 'Beleidsmatig Gewenste Ontwikkeling – Herenthout Richtlijnen Kernversterking' goedgekeurd. Het integrale document kan je raadplegen op onze website via: bit.ly/bgo_kernversterking.

Maar wat is een BGO? Waarover gaat dit juist en wat is concreet het doel? We informeren jou graag hierover en wat dit nu betekent voor Herenthout.

Momenteel werkt het lokaal bestuur aan een visie rond woonkwaliteit in Herenthout. We proberen een antwoord te vinden op de vraag: 'Hoe kunnen we ons dorp mooier en aangenamer maken om er te wonen?' om zo onze ruimtelijke identiteit te bepalen en te versterken.

Wat is nu net zo typisch voor Herenthout?
Hoe kunnen we ons dorp het best omschrijven?

Historie van onze gemeente

Afgebakende kern

De gemeente Herenthout heeft een 'historisch' afgebakende kern, waarrond het hele dorp zich in de loop der jaren heeft georganiseerd. Wanneer we spreken over deze kern, hebben we het over de Markt, die het hart van ons dorp vormt, en de omliggende straten en invalswegen waar de bebouwing meer compact is.

Plattelandsgemeente

Herenthout is een landelijke gemeente. De relatie met het landschap en de natuur voelen is hier belangrijk. Een plattelandsgemeente als de onze kenmerkt zich door een afwisseling tussen bebouwing, open groene vlaktes en bossen; door groene en blauwe zicht- en wandelassen die het dorp doorkruisen.

In de kern is er van oudsher een dichtere bebouwing. Maar ook hier is het belangrijk om de relatie met het landschap en de natuur zo goed mogelijk te blijven voelen en de woonkwaliteit te bevorderen. Dit kan door meer groen in het straatbeeld te brengen.

Rondom de kern bevinden zich verschillende verkavelingen. De percelen zijn ruimer en de huizen staan er verder uit elkaar. Op deze plaatsen is de relatie met het landschap en de natuur nog sterker aanwezig. Toch kunnen we ook hier de relatie met het landschap nog meer versterken door het realiseren van meer groene zicht- en wandelassen.

Zicht- en wandelassen zorgen voor meer verbinding tussen de percelen en vormen bovendien verkeersveilige doorsteken die de bereikbaarheid vergroten en de woonkwaliteit bevorderen.

Dorpse eigenheid en schaal

Herenthout is een kleinschalige gemeente. Deze kleinschaligheid vertaalt zich in een typisch dorpse bebouwing die in grote mate mee het landelijke karakter en woonkwaliteit versterkt.

In onze dorpskern zorgen rijkgeschakeerde straatwanden, met om de 5 à 8 meter een nieuwe voorgevel en voordeur, voor een gezellige drukte en veel beleving in het straatbeeld. De gevels hebben een beperkte hoogte: een enkele of tweelaagse bouwhoogte en een schuin dak. De veelheid aan gevels heeft doorgaans een eenvoudige maar kwaliteitsvolle uitwerking met veel detaillering en reliëf die bijdraagt aan de aangename en gezellige levendigheid in het straatbeeld.

Ook buiten de dorpskern kenmerkt de bebouwing zich door deze kleinschaligheid en detaillering. Al staan de huizen hier wel verder uit elkaar en voelen we meer openheid en relatie met het landschap.

Onze gemeente nu

Opschaling en verstedelijking van het dorp

Uit nauwkeurig onderzoek blijkt dat gemeente Herenthout geen verdichtingsopgave heeft. Dit betekent dat het voor onze gemeente niet noodzakelijk is om met steeds meer mensen op dezelfde oppervlakte te gaan wonen. Afgelopen jaren zien we echter in onze gemeente, net zoals in vele andere landelijke gemeenten, toch een tendens van systematische opschaling en verstedelijking van de bebouwde ruimte.

Kleine typische dorpse gebouwen verdwijnen en maken plaats voor grootschalige projectbouw. Het landelijk karakter, de dorpse kleinschaligheid en eigenheid verdwijnen steeds meer uit het straatbeeld.

Met deze ongecontroleerde schaalvergroting, dreigt een groot deel van het DNA van het dorp nu te verdwijnen. De woonkwaliteit gaat achteruit door toename van meer mobiliteits- en parkeerdruk. Grondprijzen nemen drastisch toe waardoor het voor een modaal gezin haast onmogelijk wordt om nog een woning in het dorp aan te kopen.

Reactie

Om deze tendens van ondoordachte opschaling en identiteitsverlies een halt toe te roepen willen we als gemeente een goed ruimtelijk beleid opzetten op maat van ons dorp. We doen dit door de ruimtelijke eigenschappen van Herenthout, zoals hierboven reeds aangehaald, te benoemen en hier maximaal op in te zetten bij nieuwe projecten. Zo willen we waken over onze dorpse schaal, eigenheid en het landelijke karakter maar toch voldoende vernieuwing toelaten, het straatbeeld verfraaien en onze woonkwaliteit verbeteren.

Toekomstvisie

Focus op de kern

Omdat we in de kern van onze gemeente de bedreiging ten aanzien van woonkwaliteit, de relatie met het landschap en het dorpse karakter het meest voelen toenemen, willen we in eerste instantie met het ruimtelijk beleid daar de focus leggen.

Het doel is om de bebouwde ruimte in de kern kwalitatief te versterken. De ontwikkelde visie werd gebundeld in de nota 'Beleidsmatige Gewenste Ontwikkeling – Herenthout Richtlijnen Kernversterking'.

Wat is een Beleidsmatig Gewenste Ontwikkeling of BGO?

Om de beleidsvisie al juridische draagkracht te geven, legt de gemeente deze vast in een 'beleidsmatig gewenste ontwikkeling', of kortweg BGO. Deze vormt een juridisch toetsingskader vanuit goede ruimtelijke ordening bij het behandelen van dossiers.

Dit BGO zal op jaarlijkse basis worden geëvalueerd en bijgestuurd waar nodig om dan in een latere, finale fase een wettelijk karakter te krijgen.

Wat betekent dit nu voor Herenthout?

Binnen kernversterkingsambitie gaan we uit van zorgvuldig ruimtegebruik. We gaan de open ruimte maximaal vrijwaren en versterken. Voor toekomstige bouwprojecten zetten we in op gepaste en compacte woontypologieën die tegemoet komen aan de woonwens van de Vlaming, maar ook bijdragen aan de dorpse identiteit en schaal.

We hanteren hiervoor enkele nieuwe ruimtelijke instrumenten.

Woningtypetoets (WTT)

Als eerste reactie op de ongecontroleerde schaalvergroting onderwerpt de gemeente nieuwe bouwdoosiers aan een 'woningtypetoets'. Met dit instrument wordt in het kader van goede ruimtelijke ordening nagegaan welke woontypologie wenselijk is op een bepaalde locatie in onze gemeente. Als uitgangspunt geldt: als de grondgebonden woning kan, moet deze worden gebouwd.

Een grondgebonden woning is een woning die rechtstreeks toegankelijk is op het straatniveau en waarvan één van de woonlagen aansluit op het maaiveld. Grondgebonden woningen hebben meestal een op de grond gelegen terras en/of een tuin.

De grondgebonden rijwoning vormt een basistypologie, van oudsher aanwezig in het dorp, die bijdraagt aan een gewenste compactheid en aan een betekenisvolle relatie met de straat of het plein, én speelt in op de woonwens van de Vlaming (grondgebondenheid én een tuin).

Wanneer aan de hand van de test blijkt dat een kwalitatieve invulling met een andere woonvorm mogelijk is, dan wordt samen met de aanvrager bekeken welke opties er zijn.

Om toe te staan dat een minder gunstig woningtype wordt gebouwd, zullen extra voorwaarden worden gesteld die een maatschappelijke meerwaarde bieden voor de buurt en zo ook de woonkwaliteit verbeteren. Een maatschappelijke meerwaarde kan bijvoorbeeld extra publieke groene ruimte, een trage verbinding of realisatie van een speelruimte zijn.

De WTT vormt een krachtig instrument om opnieuw vat te krijgen op een kwalitatieve invulling van onze bebouwde ruimte. Omwille van zijn objectief karakter zal de woningtypetoets niet enkel binnen, maar ook buiten de dorpskern worden ingezet op het ganse grondgebied van de gemeente.

Beeldkwaliteitsrichtlijnen

Om over onze dorps schaal en identiteit te waken, introduceert de gemeente een reeks beeldkwaliteitsrichtlijnen voor de kern. Deze richtlijnen zijn gebaseerd op een grondige studie van waardevolle en/of beeldbepalende panden in het dorp, en zijn geïnterpreteerd en vertaald naar een reeks ontwerpprincipes.

Nieuwe dossiers in de kern worden hieraan afgetoetst om zo te streven naar een kwalitatief straatbeeld op maat van het dorp. Deze aftoetsing gebeurt op ruimdenkende wijze zodat er voldoende ruimte is voor vernieuwende architectuur, weliswaar met een gepaste dorps schaal. De gemeente kan hiervan ook afwijken, wanneer zij vanuit het standpunt goede ruimtelijke ordening oordeelt, dat hiervoor voldoende kwalitatieve draagkracht bestaat.

Evenwichtig gevelpatroon

Aandacht voor alternatieve woonvormen

Uit onderzoek blijkt dat de gezinssamenstelling in Herenthout eerder laag ligt met gemiddeld 2 tot 3 inwoners per gezin. Onze bevolking wordt ook steeds ouder. Verder zien we dat het aantal beschikbare appartementen groot is.

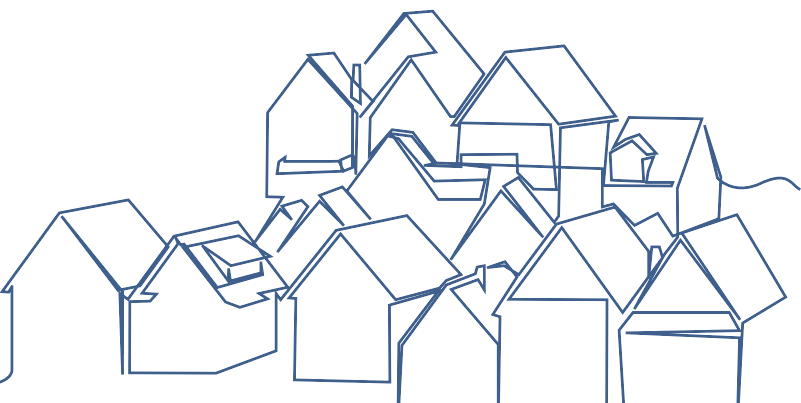
Met de toepassing van de woningtypetoets als ruimtelijk instrument willen we de aandacht van ontwikkelaars vestigen op alternatieve, compacte en betaalbare woonvormen voor het appartement. Door het inzetten op kleine, betaalbare woningen met een grondgebonden buitenruimte kunnen jonge gezinnen zich opnieuw vestigen in het dorp.

Verstoord gevelpatroon

Aandacht voor sociale beleving en buurtwerking

Verder kan het instrument ook ingezet worden om een goede mix van verschillende woontypologieën te realiseren, op maat van diverse gezinssamenstellingen. Zo kan een sociaal netwerk van buurtgerichte zorg op til worden gebracht waarbij oudere en jongere generaties in de buurt ondersteuning vinden bij elkaar. Dit zal leiden tot meer sociale betrokkenheid en een verbeterde leefkwaliteit van het dorp.

Waarom is ontharden en vergroenen zo belangrijk?

De bodem en de open ruimte vervullen veel functies die het ecologisch evenwicht in stand houden. Als een verharding de bodem afdicht, gaan deze functies verloren.

Door onze bodem zo weinig mogelijk te verharden maar net te vergroenen, pakken we de klimaatverandering aan. Dit biedt voordelen op vele vlakken.

Meer biodiversiteit

Met extra ruimte voor groen, geven we meer kansen aan onze biologische diversiteit. Biodiversiteit gaat over alle plant- en diersoorten. Ze leven met elkaar samen en zijn van elkaar afhankelijk. Maar zodra er te veel soorten verdwijnen of juist één soort te veel overheerst, verdwijnt de natuurlijke balans en komen alle soorten, inclusief wij mensen, in de problemen.

Door ruimte te geven aan zoveel mogelijk soorten houden we ons ecosysteem veerkrachtig en verminderen we de kans op klimaatrampen.

Aangenamere leefomgeving

Ontharden gaat hand in hand met het creëren van meer open ruimte en vergroening. Zo kunnen we onze leefomgeving verbeteren en de leefkwaliteit verhogen.

Maken we onze gedeelde open ruimte minder grijs en meer groen, betekent dit meer ruimte voor een gezellige picknickplek in je straat, meer plaats om veilig en mooi te fietsen naar school of het werk, meer avontuurlijk speeldomein en meer plaats voor recreatie voor iedereen.

Een betere bodem en minder wateroverlast

Door ontharding kan regenwater opnieuw in de bodem infiltreren en wordt het vastgehouden in plaats van af te voeren naar rioleringen en rivieren. Onze bodem is namelijk een spons die, bij hevige regenslag, overstromingen voorkomt. Deze 'spons' zorgt er ook voor dat een buffer aan grondwater wordt aangelegd, zodat we droogteperiodes kunnen overbruggen en het grondwaterpeil op niveau wordt gehouden.

Is onze bodem beter bestand tegen en tijdens perioden van droogte, dan voorkomen we problemen voor onze dieren en planten in onze tuinen, maar ook op de velden voor onze

voedselvoorzieningen. Een goede bodem spoelt bovendien minder snel weg. Dat vermijdt dat er bij overstromingen modderlagen worden meegevoerd die de schade aan huizen en straten aanzienlijk verhogen.

Naast ontharden kunnen we ook rivieren herstellen en beschermen, zodat water trager wordt afgevoerd. Verder kunnen we door bijvoorbeeld het aanleggen van poelen en grachten bijkomende ruimte maken voor waterbuffering, -berging en -infiltratie.

Gezondere lucht

Door minder te verharden of terug te ontharden en meer groen te voorzien, maken we onze lucht gezonder. Per dag haal je 20.000 keer adem. Gezonde lucht is dus heel belangrijk om zelf fit en ziektevrij te blijven. Een betere luchtkwaliteit zorgt voor een hogere concentratie zuurstof in het bloed, een betere weerstand en betere prestaties.

Bomen en planten produceren de zuurstof die wij inademen. Bovendien zuiveren ze de lucht van schadelijke stoffen en zorgen ze voor de opname van broeikasgassen.

Minder hittestress en meer verkoeling bij hete zomers

Loop je op een warme dag over een geasfalteerde baan of door een bospaadje: je voelt meteen het verschil. Verharde straten en pleinen of bakstenen gevels absorberen de warmte en stralen die terug uit. Hierdoor zijn verharde plaatsen warmer dan niet verharde plekken. Bomen, grassen, struiken en bloemen koelen de omgevingstemperatuur overdag af door hun schaduw en de waterafgifte.

Voedselproductie

De Vlaamse bodem is een van de meest vruchtbare bodems van Europa. Toch moet landbouwgrond vaak wijken voor bijkomende bebouwing en verharding. Ontharden biedt hier kansen om de bodem weer te herstellen voor voedselproductie.

Door het vrijwaren van de open ruimte en grond, rond en nabij verstedelijking, gaan we verdere versnippering van het landbouwlandschap tegen. Het is ook belangrijk het oneigenlijke gebruik van landbouwinfrastructuur te verminderen.

Wist je dat ...

- ... Je via www.iok.be/compost-tuin/behaag-onze-kempen allerlei tips vindt over streekeigen planten en hoe je hiermee aan de slag kan gaan.
- ... Regenwater perfect bruikbaar is om je toilet door te spoelen of je wasgoed te wassen. Je kan dus heel wat besparen door regenwater op te slaan en te hergebruiken.
- ... Onze gemeente bijdraagt aan de biodiversiteit door het inzaaien van fauna-akkers. Fauna-akkers zijn bloemrijke akkers die voedsel- en schuilgelegenheid bieden voor allerlei dieren. Ze worden ingezaaid langs akkers, een akkerrand of braakliggend terrein met een mengsel van akkerkruiden, grassen en/of oude landbouwgewassen.
- ... Neteland het eerste Kempens Kampioenschap Tegelwippen heeft gewonnen met maar liefst zo'n 5.000 m² ontharde oppervlakte.
- ... Onze gemeente met de tuin van Driane (samen met 5.000 andere tuinen) deelnam aan 'CurieuzeNeuzen in de tuin'. Deze campagne onderzocht hoe we beter kunnen omgaan met de effecten van steeds warmere en drogere zomers. Tijdens dit onderzoek registreerden slimme gazondolken een half jaar lang, onze bodemsamenstelling, de temperatuur in de lucht en in de bodem en de neerslag.
- ... De hoogst gemeten bodemtemperatuur uit het onderzoek van CurieuzeNeuzen 21,3°C bedraagt en de laagste 4,9°C. Op 100 meetpunten komen we daarmee op de 31ste plaats van koelste tuinen op 100.

Regenwater hergebruiken

OP DIT TERREIN METEN WE EEN HALFJAAR LANG DE HITTE EN DROOGTE

Het grootste burgeronderzoek in Vlaanderen naar hitte en droogte ooit.

CURIEUZE NEUZEN IN DE TUIN

Alle info op standaard.be/curieuzeneuzen

De Standaard

Infobord bodemonderzoek CurieuzeNeuzen Huis Driane

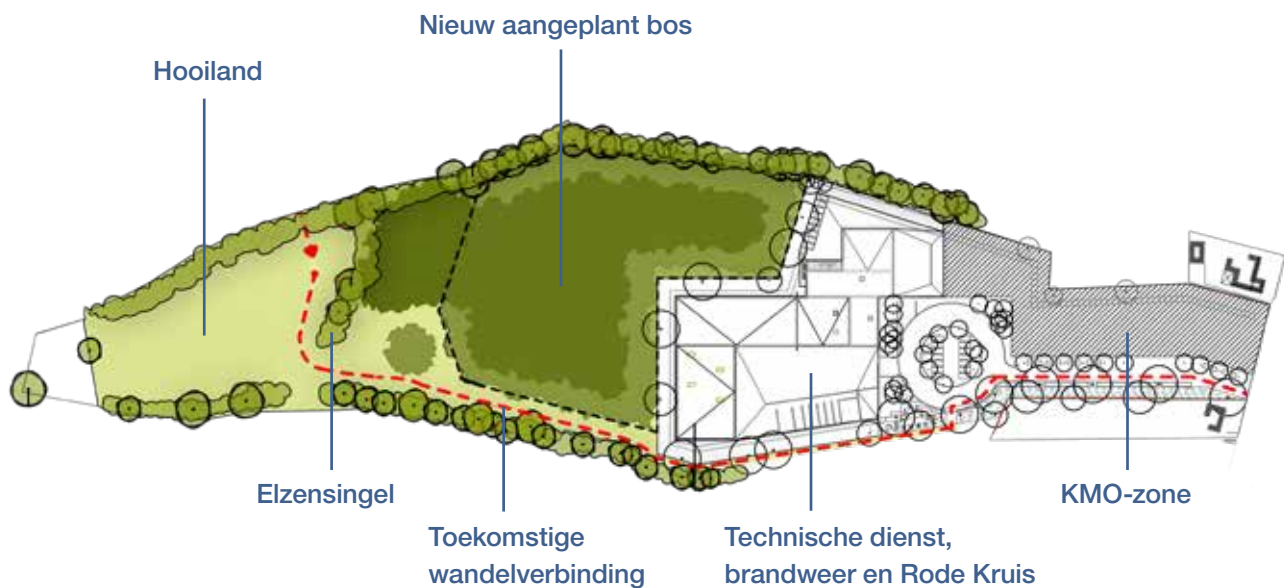

Schepen Stefanie Vrins ontvangt de trofee van Kempens Kampioen Tegelwippen

Meettoestel CurieuzeNeuzen

Vergroeningsproject Site Serneels

In 2013 kocht het lokaal bestuur de site Serneels aan de Itegemse Steenweg. Het ging om een verlaten KMO-zone waarop een bouwbedrijf was gevestigd. Het bedrijf groeide organisch op deze locatie door de natte percelen in de vallei van de Maasloop op te hogen met eigen bouwpuin.

De bedrijfsgebouwen werden na aankoop door de gemeente afgebroken, maar in de bodem bleef nog heel wat bouwpuin achter. Om dit bouwpuin te verwijderen, diende het lokaal bestuur in 2019 een subsidiedossier in in het kader van de 'proeftuin ontharden'. Het project werd echter niet weerhouden.

Toch besliste het bestuur om de ontharding zoveel mogelijk uit te voeren met het beschikbare budget. Er werd een

deskundige firma aangesteld die de grond met bouwpuin afgroef. Op sommige plaatsen zat het bouwpuin tot één meter diep.

Vervolgens werd de grond afgezeefd en het overgebleven bouwpuin vermalen tot kleine steenslag. Deze steenslag vormt de fundering voor de nieuwe wegen en verharding van de KMO-zone vooraan de site. Daarachter komen er nieuwe gebouwen die de technische dienst, brandweer en het Rode Kruis zullen huisvesten.

De resterende grote oppervlakte krijgt een groene bestemming. In samenwerking met Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete en de Bosgroep Zuiderkempen tekenden we voor heel de site een vergroeningsproject uit.

Zo plantten we vorig jaar tijdens een plantdag net achter de geplande gebouwen al een klein hectare bos met bijna 2500 boompjes, waarvan voornamelijk winter- en zomereik, vermengd met boskers, winterlinde en haagbeuk. We kregen hiervoor de hulp van de leerlingen van het vijfde en zesde leerjaar van onze drie lagere scholen, Bosgroep Zuiderkempem vzw en vrijwilligers van Natuurpunt, VOC Neteland en Regionaal Landschap. Rond het bos voorzien we nog een bosrand met eveneens inheemse soorten zoals hazelaar en spork.

Tussen het nieuwe bos en het achterliggende weiland staat een elzensingel. Een elzensingel is een met elzen beplante strook grond langs een sloot. Deze diende voornamelijk vroeger als veekering en eigendomsgrens. Hierachter ligt nog een weiland dat hooiland wordt met een mooie doorkijk naar het achterliggende landschap.

We wensen iedere inwoner van dit mooie stukje natuur te laten genieten. Als alle werken zijn gerealiseerd, bekijken we samen met Natuurpunt en VOC Neteland hoe we nog een wandelweg door het gebied kunnen leggen.

Subsidies voor aanplanting

Wie zijn grond afbakt met aanplantingen en lijnvormige elementen zoals hagen en bomenrijen, komt in aanmerking voor deze subsidie. Belangrijk is wel dat de aanplanting met inheemse loofboomsoorten gebeurt.

De subsidie bedraagt 0,10 euro per stuk voor de struikvormige aanplantingen van minimaal 40 cm hoog. Voor hoogstammige bomen krijg je 20 euro per stuk. Je kan per jaar een maximaal bedrag van 200 euro krijgen.

Het volledige subsidiereglement met de voorwaarden vind je via bit.ly/subsidie_aanplanting.

Subsidies voor het hergebruiken van hemelwater en infiltratievoorzieningen

Wil je aan een bestaande woning een regenwaterput aanleggen, met de bedoeling het water te gebruiken voor het doorspoelen van de toiletten of om aan te koppelen aan de wasmachine? Dan kom je in aanmerking voor de subsidie 'Hemelwater voor bestaande woningen'.

De subsidie is afhankelijk van de inhoud van de regenwaterput en bedraagt 0,03 euro per liter waterinhoud (met een minimum van 500 euro). Ook

de keuringkosten van Pidpa krijg je volledig terugbetaald.

Een overloop van de regenwaterput wordt bij voorkeur aangesloten op een infiltratiesysteem. Dit zorgt ervoor dat water niet zomaar wordt weggevoerd, maar dat het opnieuw in de bodem kan intrekken. Ook hiervoor kan je via dit subsidiereglement een subsidie krijgen.

Het volledige subsidiereglement met de voorwaarden vind je op bit.ly/subsidie_hemelwater.

Vrolijk je gevel op met gevelgroen of een tegeltuintje

Een tegeltuin is een smalle groene strook aan de straatkant, onmiddellijk tegen een gevel. De tuintjes zijn gemakkelijk te installeren, nemen weinig plaats in en vereisen weinig onderhoud.

Bovendien vormt het gevelgroen een meerwaarde voor de buurt. Ze brengen kleur en sfeer in de straat, wat een positief effect heeft op voorbijgangers en bewoners. Ze verhogen ook de biodiversiteit. Bovendien produceren de planten zuurstof, nemen ze fijn stof op en verbeteren zo de luchtkwaliteit.

Wens jij een tegeltuintje aan te leggen, kijk in het reglement of je in aanmerking

komt en doe dan een aanvraag bij de milieudienst. Na goedkeuring zal de technische dienst de nodige werken aan het openbaar domein uitvoeren. Het aanplanten en onderhouden gebeurt door de eigenaar op eigen kosten.

Het reglement en aanvraagformulier vind je via www.herenthout.be/tegeltuintje.

Voor meer informatie of het inkijken van een subsidiereglement kan je terecht bij de milieudienst via 014 50 21 21 of met een mailtje naar milieudienst@herenthout.be.